

РОЗДІЛ 5

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.483(477.46)

Беляєва С. С.

Івашина Л. Л.

Черкаський державний технологічний університет

СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНА РЕКРЕАЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ МІСТА ЧЕРКАСИ

Серед окремих верств населення, найбільш уразливих до погіршення умов життя і його безпеки та які потребують адаптованої до вимог сьогодення уваги, – діти дошкільного, молодшого шкільного віку та молоді, а також сім'ї з дітьми. У зв'язку з цим серед актуальних питань розвитку міст України стратегічно перспективним та інвестиційно привабливим є питання забезпечення соціально-орієнтованого рекреаційного середовища для населення. Особливу увагу в статті приділено аналізу інформативної бази з питань сучасного стану розвитку міста Черкаси та його потенційним можливостям в напрямі сприяння створенню позитивного іміджу рекреаційно-привабливого міста України.

Ключові слова: туризм, бренд, рекреація, імідж, інвестиції, соціальне середовище, Черкаси, Черкаська область.

Постановка проблеми. В умовах загострення воєнних, політичних, економічних, екологічних, соціальних питань сьогодення, враховуючи умови життєзабезпечення населення України, зокрема окремих її регіонів, найбільш гострим стає питання безпечного та сприятливого функціонування територій, адміністративно-територіальних одиниць. Серед окремих верств населення, найбільш уразливих до погіршення умов життя і його безпеки та які потребують адаптованої до вимог сьогодення уваги, знаходиться категорія дітей дошкільного, молодшого шкільного віку та молоді, а також сім'ї з дітьми.

У зв'язку з цим серед інших актуальних питань розвитку території України стратегічно перспективним та інвестиційно привабливим постає питання забезпечення соціально-орієнтованого рекреаційного середовища для населення. Не винятком є й доцільність вивчення та аналізу факторів впливу на відповідні сегменти інфраструктури, розробка механізму створення пілотних проектів, залучення інвестицій для реалізації заходів, спрямованих на створення рекреаційно-привабливого іміджу міста Черкаси, зокрема для сімейного, молодіжного та дитячого відпочинку.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Матеріалом для написання статті є аналіз наукових, статистичних, літературних та архівних матеріалів, що стосуються історико-географічного, соціально-економічного, політичного, екологічного життєзабезпечення населення Черкаської області, та зокрема її обласного центру – міста Черкаси [1–6]. Особливу увагу автори статті приділили аналізу інформативної бази з питань сучасного стану розвитку міста Черкаси та його потенційним можливостям щодо створення позитивного іміджу рекреаційно-привабливого міста України. Серед публікацій про місто Черкаси та фактори його розвитку важливу нішу посідають наукові дослідження сучасних науковців, журналістів, громадських діячів, зокрема тих, хто живе і працює на Черкащині (С. Басок, Т. Клименко, Ю. Тихоненко, Л. Фрей та ін.). Завдяки інноваційним технологіям і вільному доступу до Інтернету та участі місцевих органів самоврядування, установ ЗМІ, громадських об'єднань, окремих науковців і дослідників Черкащини у спільних міжнародних та вітчизняних про-

ектах під час написання статті автори мали можливість долучитися до ознайомлення зі звітними матеріалами, заключними висновками в рамках пілотних проектів, що стосуються зокрема й розвитку міста Черкаси.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відповідно до статистичного обліку протягом останніх п'яти років спостерігається збільшення кількості дітей віком від народження до 6-и років, які проживають у Черкасах [6]. Сьогодні в усьому цивілізованому світі добре розуміють важливість дошкільного періоду життя людини, як підґрунтя її подальшого особистісного становлення, тому практично в кожній країні всі реформи освіти розпочинаються з дошкільця. Щодо рекреаційної та зокрема туристичної інфраструктури Черкаси лише на початку етапу впровадження концептуальних засад розвитку міста в напрямі сприяння комфортному життєзабезпеченню його населення. У Черкасах існують непоодинокі випадки, коли в житлових мікрорайонах біля об'єктів соціального призначення (дитячі садочки, дитячі парки, дитячі майданчики на прибудинкових територіях висотних житлових будинків тощо) практично відсутні вільні пішохідні доріжки, адже на них паркуються автомобілі, вантажні машини та інша техніка, яка доставляє торговельні крани до МАФів; стоять придорожні торговельні ятки тощо. За таких реалій буття черкащан, які мешкають в житлових мікрорайонах міста, ще більш привабливою стає потреба у вільній від роботи час разом з сім'єю або й самотійно відвідати один із зелених куточків міста: парк, сквер, лісову галявину тощо.

Як відомо, UNICEF розроблено та втілюється в життя програма «Місто, дружне до дитини». Аналізуючи проекти соціально-економічного спрямування в місті Черкаси, неможливо було не звернути увагу на концепцію, яку громадськість запропонувала міській владі міста ще у 2013 р. та яка має на меті зробити місто дружнім до дітей. У зв'язку з цим, та враховуючи реальну ситуацію в місті Черкаси щодо забезпечення повноцінного відпочинку його мешканців, зокрема сімей з дітьми, актуальною є проблема інфраструктурного забезпечення та фахового надання якісних рекреаційних послуг як його мешканцям, так і гостям.

Постановка завдання. Мета статті – на підставі аналізу демографічного, соціально-економічного стану населення Черкащини; пропозицій на ринку рекреаційних послуг міста Черкаси виявити потенційні можливості його соціально-орієнтованої рекреаційної привабливості. Особливу увагу в статті відведено пропозиціям, спрямованим на підтримку та розвиток соціально-орієнтованої інфраструктури для відпочинку сімей з дітьми та молоді.

Виклад основного матеріалу. Динаміку чисельності населення міста Черкаси можна прослідити за даними офіційних повідомлень Головного управління статистики в Черкаській області [6]. Чисельність населення міста Черкаси на 1 січня 2015 р. – 285,6 тис. осіб. За 2014 р. у місті зареєстровано 2 809 народжених і 3 287 померлих. У підсумку природне скорочення населення становило 478 осіб, яке порівняно з 2013 р. збільшилось на 29 осіб. Внаслідок міграційних переміщень (3 888 прибулих і 3 791 вибулих) населення міста у 2014 р. збільшилось на 97 осіб; у 2013 р. міграційний приріст склав 47 осіб. У таблиці 1 зазначено дані про динаміку народження та скорочення чисельності населення міста.

Таблиця 1

Чисельність наявного населення міста Черкаси (дані на 01.01.2015–2013 рр.)

Період, рік	Чисельність населення, тис. осіб	Кількість народжених, осіб	Кількість померлих, осіб
2013	286,4	2 831	3 206
2014	286,0	2 759	3 208
2015	285,6	2 809	3 287

У таблиці 2 подано інформацію про склад населення Черкаської області за віком.

Таблиця 2

Інформація про склад населення Черкаської області за віком (дані на 01.01.2013 р.)

Пор. №	Вікові межі населення	% від загальної кількості населення області
1.	0–14 років	13,4
2.	15–64 роки	69,1
3.	65 років і старше	17,5

Джерело: [6]

Для реалізації намірів, пов'язаних з потребою відпочити, відновити свої сили та оздоровитися, важливою складовою залишається фінансова спроможність населення. У зв'язку з цим питання зайнятості населення Черкащини, зокрема й міста Черкаси, залишається актуальним. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств у Черкасах за 2014 р. становила 3 113 грн, що у 2,6 рази вище від рівня мінімальної заробітної плати (1 218 грн.). Порівняно з попереднім роком розмір заробітної плати зріс на 5,7% і становив 110,0% від середньообласного рівня. За інформацією Головного управління статистики в Черкаській області, лише протягом квітня 2015 р. сума заробованості з виплати заробітної плати у м. Черкаси зменшилась на 1,2% і на 1 травня становила 25,1 млн грн [7].

Не може не позначитися на сімейному бюджеті відсутність так званих «вільних» коштів, які середньостатистична сім'я з 3–4-х осіб може витратити на певні види відпочинку та активне дозвілля (відвідування кафе, перебування на плат-

них розважальних ігрових та спортивних майданчиків, у кіно, театрі тощо). За даними Головного управління статистики в Черкаській області, які було оприлюднено за результатами аналізу статистичної бази за 2013 р., черкащани все частіше обмежуються однією дитиною в сім'ї. Якщо у 2000 р. серед сімей з дітьми 52,9% були сім'ї з однією дитиною, то у 2013 р. їх стало 81,8%. Відповідно сімей з двома дітьми у 2000 р. було 43,1%, з трьома і більше – 4%, то у 2013 р. сімей з двома дітьми було лише 17,4%, а з трьома – взагалі не наближаються навіть до 1% [4–5].

Черкаси мають не тільки багату історико-краєзнавчу спадщину, але мають амбітні наміри завоювати одне з провідних місць серед найбільш безпечних, привабливих для інвестування в рекреаційну інфраструктуру міських конгломератів. Враховуючи зручне географічне розташування, багаті природні умови, сприятливий мікроклімат та інші фактори для розвитку рекреаційної діяльності, зокрема туризму, мешканці міста все активніше спілкуються з місцевою владою, впливають на підприємців та активне громадянське суспільство міста й навколишніх населених пунктів області щодо розробки та впровадження в реальних проектах ідеї створення привабливого черкаського туристичного кластеру. Черкаси є транспортним вузлом України, що пов'язано, зокрема, з його розташуванням у центрі держави. Залізничне та автосполучення, річковий вокзал, аеропорт, міст через Дніпро; пасажирський автомобільний, тролейбусний і автобусний транспорт створюють цілком сприятливі умови для зручного переміщення в межах міста та в різних напрямках поза його межами.

Екологічний стан у місті загалом характеризується як стабільний [8]. Завдяки зупиненню та зменшенню виробничих потужностей промислових підприємств міста на його території можуть розпочатися поступові відновлювані роботи, спрямовані на відродження природних ландшафтних і архітектурно-ландшафтних територій; облаштування рекреаційних майданчиків, парків, скверів; реставрації та оновлення санаторно-лікувальних установ; облаштування рекреаційних закладів сучасним інноваційним обладнанням; запровадження елементів садово-паркової культури та садово-паркового ландшафтного дизайну тощо. Черкаси здавна славляться своїми зеленими скверами, парками, насадженнями вздовж рівних вулиць як у центрі міста, так і на його околицях. Але з часом паркування автомобілів, розташування торговельних об'єктів у вигляді так званих малих архітектурних форм (далі – МАФ), несанкціонована забудова прибудинкових територій та рекреаційних паркових зон і скверів створюють непривабливе міське середовище, де у спеку немає тіні від зелених крон дерев, де в сухих неполивних кущах збирається сміття та різний бруд з немитих вулиць та занедбаних каналізаційних зливових колодязів.

Варто чітко регламентувати (в рамках чинного законодавства), що правила поведінки в місті підприємців (починаючи від отримання ними дозволів на певні види діяльності й з урахуванням місця розташування будівлі та іншої інфраструктури до облаштування прилеглої території та встановлення сміттєзбиральних баків; прибирання сміття, снігу, опалого листя; оперативне та упереджувальне повідомлення відповідних служб міста про загрозу людям від можливого руйнування прилеглої інфраструктури (лінії елек-

тропередач, каналізаційні люки, висухлі дерева, забруднена зливово каналізація тощо). Можливо запровадити добровільну участь в розроблених і запроваджених пайових активах міста щодо покращення прилеглої до об'єкта приватної власності інфраструктури (встановлення декоративних парканів навколо зелених насаджень, розбиття клумб, висадка дерев; облаштування архітектурно та естетично привабливих інформаційних стендів-тумб тощо). Навіть сміттєві баки можливо пофарбувати в естетично привабливі кольори та дозволити розфарбувати нові баки за відповідною тематикою, як конкурсний проект). Існує безліч малобюджетних пілотних проектів, які вже застосовувались або впроваджуються в інших країнах, населених пунктах України. Ми не дивуємося, коли в Європі зі сміттевого баку після того, як туди викинули металеву або скляну банку з-під напою, чути подяку за участь у зборі порожньої тари. Найбільш забрудненими у Черкасах залишаються мікрорайони Дніпровський та Центр. Стан першого обумовлений близьким розташуванням до ВАТ «Азот», а Центр більш завантажений автотранспортом. Враховуючи, що мікрорайони Дніпровський і Центр є найбільш відвідуваними протягом дня як черкащанами, так і гостями міста, ці міські території посідають одне з перших місць за актуальністю для створення та реалізації пілотних проектів розбудови привабливої міської інфраструктури, зокрема щодо облаштування рекреаційних територій, парків, скверів тощо. Ця рекреаційна інфраструктура міського середовища могла б сприяти іміджу міста, надавати можливість місцям і гостям міста зручні умови для короткотривалого, але ефективного відпочинку, цікавого та корисного дозвілля, відновлення сил і набуття приємних вражень.

Вищенаведені дані про демографічний стан у місті Черкаси спонукають звернути більш пильну увагу на ті пропозиції, які надаються в обласному центрі для сімейного, молодіжного та дитячого відпочинку. Позитивно, що місту вдалося зберегти наявну мережу дошкільних навчальних закладів, яка в цілому задовольняє потребу населення Черкас.

Із 2010 р. щорічно кількість дітей у дошкільних закладах міста збільшується. У разі збереження цієї тенденції до 2017 р. слід чекати прибуття до дитячих садків 975 малюків [1–2; 4]. У місті Черкаси діє мережа компенсуючих дошкільних закладів. Черкаський обласний центр має краще збережену і укомплектовану мережу дошкільних закладів міст, порівняно з іншими подібними за кількістю населення містами України. Дошкільні заклади міста фінансуються з різних джерел. За кошти відповідних бюджетів, батьків, або осіб, які їх замінюють; добровільні пожертвування та цільові внески фізичних і юридичних осіб; інші кошти, не заборонені законодавством України.

Позашкільні освітні заклади Черкас представлені Центром дитячої та юнацької творчості, міською станцією юних техніків, Клубом юних моряків з власною флотилією, Центром туризму та спорту.

Сьогодні в Черкасах розроблено туристичний бренд міста, під час створення якого були задіяні оригінальні тенденції та методи. Бренд Черкас зумів показати реальні переваги міста для туристів (величне водосховище, найбільший в Україні сосновий бір і фестивалі, які цілорічно проходять у місті) [5]. Серед основних парків і скверів міста – Парк Перемоги, де розташований

і зоопарк; Соборний парк (колишній Першотравневий), Черкаський міський парк «Ювілейний», Парк Хіміків, Долина Троянд, два дитячих парки.

Традиційне місце відпочинку черкащан і гостей міста – дніпровські пляжі на Кременчуцькому водосховищі, берегова смуга якого налічує більш як 15 км прибережної території в межах міста. На противагу від потреб черкащан ця територія протягом декількох десятиліть знаходиться практично в занедбаному стані: відсутні тротуари; автошлях не облаштований; відсутня відповідна рекреаційна інфраструктура, зокрема місця для відпочинку, санітарно-гігієнічні заклади, рятувальна служба тощо. Приємним виключенням є облаштування території кліматичного курорту Соснівка, розташованого у сосновому лісі на південних околицях Черкас. Тут знаходиться санаторій «Україна», а поруч пропонують свої послуги тризірковий готель «Україна», клуб «Космос-боулінг», спорт-готель «Селена». У центрі міста діє чимало різномірних готелів, які приймають туристів та відвідувачів міста. Серед них чільне місце посідають готельні комплекси «Дніпро» (найкращий чотиризірковий готель в Україні), «Апельсин» та «Росава» [5]. Серед концепцій розвитку інфраструктури міста черкащан приваблює та, що стосується її велосипедної концепції. У співпраці з активістами Асоціації велосипедистів міста Києва громадськість міста, зокрема громадська організація (далі – ГО) «Асоціація велосипедистів Черкас», вже пройшли два етапи розробки велосипедної концепції Черкас, користуючись досвідом Києва та інших міст України, ґрунтуючись на німецькій моделі. Для Черкас розроблено три категорії маршрутів, які потрібно адаптувати під потреби велосипедистів. Відомою істиною є визнання того, що людина протягом доби потребує відповідного відпочинку, який складається з часу на сон, їжі, санітарно-гігієнічних процедур та вільного часу (активний або пасивний відпочинок) згідно з власними бажаннями та можливостями. Для цього створюється відповідна інфраструктура, пропонуються своєрідні привабливі пропозиції тощо. До переліку 10-и місць у Черкасах, які на сьогодні визнані як найбільш привабливі для відпочинку, прогулянок та найбільш відвідувані, згідно з опитуваннями жителів міста, належать: Будинок торгівлі, Соборна площа, дамба (водосховище), храм «Білий лотос», площа Дружби народів, сквер імені Богдана Хмельницького, Долина троянд, Пагорб Слави, Річковий порт, торговельно-розважальний центр «Хрещатик-сіті». Станом на початок 2015 р. у Черкасах нараховується 94 заклади ресторанів, кафе, барів [5]. Дітям також потрібно відпочивати – цю неперекорну на перший погляд істину варто пам'ятати усім люблячим батькам та дорослим. На сьогодні в Черкасах працюють заклади харчування для дорослих і дітей: кафе-клуб «Мармелад», ресторан «Форест», кафе «Вулик», ресторан швидкого харчування «Мак-Дональдз», кафе-кондитерська «Шарлотка». Коли у житті з'являється дитина, батькам доводиться звзяти на те, що і дитина потребує різноманіття у спілкуванні та всебічного розвитку у світі іграшок та розваг. Саме тому кафе-клуб «Мармелад», єдиний у Черкасах кафе-клуб для сімей з дітьми, пропонує послуги дитячої кімнати, у якій малеча може залишитися під наглядом дорослого педагога, коли батьки вирішують свої справи, а дитина проводить час із користю, знайомиться з іншими дітьми, грається новими іграшками, робить перші кроки до свого самостійного пере-

бування без батьків. Батькам не варто забувати, що їх емоційний дитина дуже відчуває, тож треба дбати про себе і не шкодувати часу на відпочинок. Дитяча кімната у «Мармеладі» надає батькам можливість витратити час на себе, а малечі – відпочити від батьків. Перелік цікавих пропозицій для дітей у «Мармеладі» різноманітний. Розташування закладу є достатньо зручним, адже знаходиться в центрі міста, в будівлі найбільш відомого для черкащан і гостей міста Палаці культури «Дружба народів», біля дитячого майданчика.

«Місто, дружнє до дитини» – це глобальна ініціатива, яка дає відповідь на запитання, як реалізувати права дитини, записані в Конвенції, зокрема як у місті, так і в селі, де мешкає дитина [9]. Це така система місцевого самоврядування, яка ставить у центр уваги права дитини, зокрема гарантії жити в безпечному середовищі, бути захищеною від образ, інфекцій та будь-яких загроз; право отримувати якісні соціальні послуги: освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, а також право дитини бути активним членом спільноти, навіть впливати на ті рішення, які її стосуються. Це дає місту можливість завчасно реагувати на потреби, адже це програма не тільки органів влади, але й всієї громади, активним учасником якої є діти. Авторитет влади, як свідчить практика, зазвичай значно підвищується, коли нагальні питання життєзабезпечення дітей в населеному пункті вирішуються позитивно, а батьки мають мотивацію для обрання гідних представників до органів влади з огляду на результати їх діяльності на користь громади. Представники активу черкаської громади зацікавилися цим проектом й організували у жовтні 2013 р. «круглий стіл» з метою звернення до міської влади приєднатися до програми. Фактично звання «Місто, дружнє до дитини» – це своєрідний сертифікат якості міського врядування. Розроблено певний набір вимог та індикаторів, відповідно до яких можна визнати або не визнати місто, дружнє до дитини. Серед них, зокрема, є показники, такі як рівень дитячої смертності, рівень охоплення різноманітними послугами (наприклад позашкільною освітою), які в «місті, дружньому до дитини» мають бути вищими, ніж в середньому в Україні, та має визначатись позитивна динаміка, що стосується тих чи інших показників становища дітей у місті. Приєднатися до цієї програми дуже легко – потрібна тільки політична воля місцевого керівництва і місцевої громади, бо це – спільна програма. Наприклад в Лондоні ця програма називається «Стратегія лондонського мера». Тобто приєднання до проблеми відбувається шляхом звернення до ЮНІСЕФ як провайдера цієї ініціативи в Україні, або до голови мережі «Міст, дружніх до дитини». Досягнення фінального результату, сертифікації, – це процес більш довготривалий, бо місто має проаналізувати все, потім розробити стратегію і впровадити її. Тобто, ті речі, які воно вважає проблемними, мають перетворитися з проблеми на досягнення. І тоді вже можна говорити про сертифікацію. Але місто має відповідати тим критеріям. Іноді досягти цього легко, бо в місті вже багато зроблено; подеколи виникають певні моменти, які треба підправити, на це має піти певний час – від одного року до п'яти.

Ця ініціатива започаткована з 1996 р., 1 000 міст зі всього світу приєдналися до цієї ініціативи, 20 – в Україні. Практика залучення міст до програми ЮНІСЕФ «Місто, дружнє до дитини» підтверджує той факт, що, почавши виконання

конкретних завдань в рамках програми, влада і громада ніколи не мають зупинятись на досягнутому, а лише порівнювати ефект від досягнутого з тими потребами, які виникають у суспільстві та потребують нагального або стратегічного рішення. Бути містом, дружнім до дитини, – це не одноразова акція, а процес, який зумовлює потребу завжди бути дружнім до дитини. Існують індикатори, які визначають, наскільки місто наблизилось до конкретно визначеного індикатора. Наприклад пандуси – значна проблема для Черкас. Сьогодні діти й дорослі, для пересування яких потрібні пандуси, обмежені щодо таких зручностей. Відсутність пандусів є лише одним з індикаторів, які показують, що місто вже не дружнє до дитини. Рівні можливості для усіх – це, напевно, одне з підґрунть програми «Місто, дружнє до дитини». Ця ініціатива охоплює і міську владу, і громадські організації, і батьківські комітети, і всіх тих, хто за фахом, за покликом серця переймається проблемами дітей.

Висновки і пропозиції. За результатами дослідження можна стверджувати, що в обласному центрі Черкащини існують реальні передумови для сприяння соціально-орієнтованій рекреаційній привабливості міста. Місцева влада, суб'єкти господарювання за сприяння громадськості мають розробити програмні заходи, спрямовані на виконання індикаторів забезпечення умов, сприятливих для комфортного та безпечного життя в місті.

В умовах економічної, екологічної та соціальної нестабільності багатьох вітчизняних підприємств орієнтуються на короткострокові результати, ігноруючи довгострокову перспективу, зокрема українським підприємствам ресторанного господарства сьогодні від негативних результатів соціально-негативної діяльності також не уникнути відповідальності. Тому перед підприємствами України, зокрема й на Черкащині, постає завдання переосмислення ставлення до суспільства та довкілля в напрямку реалізації соціальної відповідальності. Останню потрібно трактувати як функцію управління, спрямовану на підвищення ефективності діяльності підприємств, а також засіб формування позитивного іміджу та одержання ринкових і конкурентних переваг. Соціально відповідальні підприємства приділяють увагу екологічній діяльності, дотриманню природоохоронних норм, упровадженню ресурсозберігаючих технологій, благочинності, вирішенню соціальних проблем працівників і місцевої спільноти (можливість працевлаштування студентів, молоді, які мають проходити виробничу практику за напрямом «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» та випускників вищих навчальних закладів за відповідною спеціальністю), допомозі іншим та підтримці соціальних програм.

Асоціюючи місцеве самоврядування в українських містах з європейським та намагаючись перейняти позитивні механізми ефективного самоврядування в країнах Європи, місто Черкаси має реальні можливості наблизитись до високих стандартів самоврядування, і одним із прикладів реалізації концепції «якісного врядування» є реалізація програми «Місто, дружнє до дитини».

Важлива роль у досягненні таких цілей у галузі має належати розробленню екологічно, економічно і соціально ефективних стратегій соціальної відповідальності та інвестиційної політики проекту. Рішення про доцільність інвестування аналогічних проектів щодо реалізації проектів соціального спрямування у Чер-

касах є важливим напрямом соціалізації сфери послуг і має спонукати місцеві органи самоврядування та бізнес-кола до створення економічно вигідних пропозицій на ринку послуг, які одно-

часно є привабливими для розвитку та позиціонування брендів, іміджевих програм міста і соціально спрямовані та адаптовані до реальних потреб потенційних споживачів міста.

Список літератури:

1. Черкаська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу : www.ck-oda.gov.ua; <http://www.oda.ck.ua/>.
2. Черкаська обласна рада [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.ck.ua>.
3. Черкаська міська рада [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://rada.cherkassy.ua>.
4. Освіта і наука [Електронний ресурс] // Сайт міста Черкаси. – Режим доступу : <http://cherkasy.osp-ua.info/>.
5. Офіційний портал міста Черкаси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.cherkassy.ua/>.
6. Головне управління статистики у Черкаській області [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.ck.ukrstat.gov.ua/>.
7. Заборгованість із зарплати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pro-vincia.com.ua/novini/news_statistika/18289-u-kvtn-v-cherkasky-oblast-zaborgovanst-po-zarplat-stanovila-251-mln-grn.htm.
8. Міністерство екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua>.
9. Черкаси хочуть зробити містом, дружнім до дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cherkasy-hochut-zrobyty-mistom-druzhnim-do-ditej/>.

Беляева С. С.

Ивашина Л. Л.

Черкасский государственный технологический университет

СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ РЕКРЕАЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ГОРОДА ЧЕРКАССЫ

Резюме

Среди отдельных слоев населения, на которые больше всего влияет ухудшение условий жизни и её безопасности и которые требуют адаптированного к условиям сегодняшнего дня внимания, – дети дошкольного, младшего школьного возраста и молодежь, а также семьи с детьми. В связи с этим среди актуальных вопросов развития городов Украины возникают стратегически перспективные для решения и инвестиционно привлекательные вопросы обеспечения социально-ориентированной рекреационной среды для населения. Особое внимание в статье посвящено анализу информационной базы по вопросам современного состояния развития города Черкасы и его потенциальных возможностей в направлении содействия созданию позитивного имиджа рекреационно-привлекательного города.

Ключевые слова: туризм, бренд, рекреация, имидж, инвестиции, социальная среда, Черкасы, Черкасская область.

Belyaeva S. S.

Ivashina L. L.

Cherkaski of Derjavniy Technological University

SOCIALLY-ORIENTED RECREATIONAL ATTRACTIVENESS OF THE CITY OF CHERKASY

Summary

Among certain segments of the population that is most affected by the deterioration of living conditions and security of livelihood and which require adapted to the conditions of the present day emphasis, preschool children, primary school age and young people, and families with children. In this regard, among the vital issues of development of Ukrainian cities strategically promising and attractive investment there are issues of socio-oriented recreational environment for the public. Special attention is devoted to the analysis of the information base on the current state of development of Cherkasy city and its potential towards promoting the creation of positive image of recreational and attractive city of Cherkassy.

Keywords: tourism, brand, recreation, image, investment, social environment, Cherkasy, Cherkasy region.